

OPZHN VE FRONTOVÉ OPERACI

Na středoevropském válečnickém poli při zahájení války s použitím jaderných zbraní velitel NATO plánuje jaderný útok v trvání 3–5 dní. Může se skládat ze 2–3 hromadných, řady skupinových a jednotlivých jaderných úderů. Do pásma fronty může být vedeno 400–600, ale i více jaderných úderů; z toho 150–200 pozemních. V důsledku tohoto jaderného útoku mohou ztráty u fronty dosáhnout 40 až 50 % živé síly, propustnost železnic může být snížena o více jak 30 % a 60–80 % pásma může být zamořeno radioaktivními látkami. Na 20–25 % území mohou vzniknout rozsáhlé požáry, velká část území bude zatopena a rozrušena. Radiální ztráty vojsk, která jsou v ženičně nevybudovaném prostoru, mohou po jaderných úderech dosáhnout 50–60 %.

Při použití neutronových zbraní značně stoupnou radiální ztráty u vševojskových svazků a útvarů prvního sledu. Podle názorů odborníků NATO může být v důsledku použití neutronových zbraní sníženo tempo útoku až čtyřikrát a ztráty osádek tanků zvýšeny až dvacetkrát. Závažným faktorem bude i indukovaná radioaktivita v pancéřování tanků, BVP, OT a v další bojové (dopravní) technice, ale i v zemi. V důsledku toho se budou dále zvyšovat radiální ztráty.

K použití otravných látek může být vyčleněna kromě dělostřelectva až jedna třetina letectva, které působí v pásmu fronty. Otravné látky při vedení operace s jadernými zbraněmi budou zpravidla používány mezi jadernými údery na objekty, jež nebudou cílem jaderných zbraní. Výpočty potvrzují, že v prvním hromadném chemickém úderu mohou být v pásmu fronty přímo zasaženy otravnými látkami 2–3 (i více) divize.

V průběhu vedení frontové operace nelze vyloučit ani použití biologických zbraní. K jejich dopravě na cíl může být vyčleněno kolem 10 % prostředků nepřátelského dělostřelectva a letectva. V důsledku toho budou vytvořeny rozsáhlé plochy biologického zamoření.

Perspektivně je možné počítat i s použitím dalších ZHN, jako např. genetických, infrazvukových, etnických, meteorologických, geofyzikálních, radiologických, psychotronních a jiných.

Z uvedeného vyplývá, že značně narůstá objem a rozsah úkolů v OPZHN, které musí velitelé a štáby znát a umět dovedně organizovat.

V Bojovém řádu pozemního vojska Československé lidové armády (Všeob-R-1) jsou přesně vymezeny cíle organizace ochrany proti zbraním hromadného ničení a obsah jednotlivých opatření (článek 590–599). Je stanoveno, že ochranu proti zbraním hromadného ničení organizuje velitel. To vyplývá, kromě jiného, i z uvedeného rozboru možností nepřítele ve způsobení rozsáhlých ztrát našim vojskům a obyvatelstvu.

V úvodu Bojového řádu pozemního vojska ČSLA je zdůrazněno, že jeho ustanovení je nutné využívat tvořivě, v souladu s konkrétní situací. Proto se zmíním o některých zvlátnostech při organizaci ochrany proti zbraním hromadného ničení, které je nutné mít na zřeteli při plnění tohoto závažného úkolu.

Podle mého názoru **za základní principy** organizace ochrany proti zbraním hromadného ničení (OPZHN) je zapotřebí považovat:

— všestrannou připravenost a nepřetržitou pohotovost vojsk k ochraně proti nim, s důrazem na jaderné zbraně,

— sladení plánu ochrany proti ZHN s plánem útočné (obraně) operace,
— skloubení opatření ochrany u svazů, svazků, útvarů a zařízení co do prostoru, času i obsahu,

— soulad organizace a způsobů plnění opatření OPZHN se zámyslem plnění úkolů v operaci,

— včasné vyčlenění sil a prostředků k plnění specifických úkolů ochrany.

Při organizaci OPZHN velitel zpravidla určuje:

— prvky operační (bojové, pochodové) sestavy, směry a úkoly, na které je nutné soustředit hlavní úsilí ochrany,

— dobu a způsob splnění úkolů (opatření) ochrany,

— vyčleněné síly, prostředky a odpovědné osoby.

Pokyny velitele k organizaci OPZHN předává štáb vojskům formou **bojových nařízení**, které většinou obsahují:

— **informační část** — závěry ze zhodnocení možností nepřítele v použití ZHN, opatření ochrany plněné nadřazeným, způsob předávání povětrnostních zpráv a další,

— **nařizovací část** — úkoly k rozptýlení vojsk, změně prostorů soustředění, ženijnímu budování terénu, zjištění následků po použití ZHN nepřítele k zajištění bezpečnosti vlastních vojsk při jejich činnosti v prostorech závalů, zátop, požárů a v pásmech radioaktivního zamoření a k odstraňování následků po použití ZHN; dále velitel určí normy zásob materiálu všeho druhu s důrazem na prostředky protichemické ochrany a stanoví signály a lhůty hlášení.

Úkoly v OPZHN se mohou konkretizovat, upřesňovat a doplňovat krátkými bojovými nařízeními velitelů (náčelníků) druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb.

Při přípravě operací je nezbytné k otázkám ochrany proti zbraním hromadného ničení organizovat součinnost.

OPZHN organizujeme v plném rozsahu jak při vedení bojové činnosti s použitím ZHN, tak i bez nich. Zvláštní důraz je nutné věnovat včasnému zjištění příznaků a připravenosti nepřítele k přechodu na použití ZHN. Tím vytvoříme příznivé podmínky pro značné snížení ztrát vlastních vojsk.

Po hromadných (skupinových) jaderných a chemických úderech síly a prostředky frontu i bojující vojska zjišťují následky použití ZHN, vedou intenzivní radiační, chemický, bakteriologický a ženiní průzkum. Na jeho základě a vyhodnocení situace organizují velitelé a štáby opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany vojsk při jejich činnosti v pásmech záva-

lů, zátop, požárů a radioaktivního zamoření. Současně plní úkoly spojené s odstraňováním následků použití ZHN nepřitelem a obnovou bojeschopnosti vojsk.

Důležitým faktorem v tomto období vedení operace je **samostatnost** svazků, útvarů a zařízení při plnění uvedených úkolů, decentralizované používání záloh ženijního a chemického vojska, útvarů a zařízení týlu a dalších.

Myslím, že **ve frontovém letectvu** je nezbytné, kromě jiného, soustředit úsilí OPZHN na:

— včasné zjištění příprav nepřítele k použití ZHN,

— rozptýlení letectva na záložní i jiná letiště,

— ženijní vybudování letišť, míst vele- ní, spojovacích uzlů a objektů týlu,

— využití ochranných a maskovacích vlastností terénu,

— organizování radiačního, chemického a bakteriologického průzkumu,

— zabezpečení včasného varování leteckých svazků a útvarů, orgánů velení a týlu o přípravách nepřítele k použití ZHN a o jejich konkrétním použití,

— zajištění potřebných informací o vlastních jaderných úderech, radioaktivním, chemickém a bakteriologickým zamoření (včetně ovzduší) a o pravděpodobném pohybu zamořené atmosféry,

— vyvádění leteckých útvarů ze zamořených letišť,

— stanovení způsobů překonávání zamořené atmosféry,

— přípravu k odstraňování následků a obnovu bojeschopnosti letectva,

— zabezpečení chemickým a jiným materiálem.

Tato opatření je zapotřebí plnit aktivně, iniciativně v souladu se zámyslem operace, Plánem OPZHN frontu, vydávanými nařízeními a v těsné součinnosti s příslušným vševojskovým štábem.

Cílem ochrany výsadek proti zbraním hromadného ničení je zachovat jejich bojeschopnost i bojeschopnost vojenského dopravního letectva a zabezpečovacích útvarů (jednotek). Úkoly je nutné plnit plynule ve výchozích prostorech pro vysazení, vyčkávacích prostorech, při průletu výsadku do prostoru vysazení, v prostoru vysazení i při vedení boje. Úsilí zaměříme na včasnou přípravu hlavních a záložních prostorů soustředění a vyčkávacích prostorů. Myslím, že je k tomu výhodné mít ve štábech pluků (divizí) připraveny skupiny důstojníků a vrtulníky k vedení důstojnického průzkumu prostorů použití ZHN. Ostatní opatření ochrany plníme obdobným způsobem jako u po-

zemního vojska. (Chemické zabezpečení taktického vzdušného výsadku — viz článek plk. doc. Ing. Miroslava Lakomého uveřejněný ve Vojenské mysl č. 7/1985.)

Řešení otázek OPZHN týlu frontu je, podle mého názoru, v současné době nejsložitější a nejméně teoreticky propracovanou a prakticky zvládnutou oblastí. To vyplývá, kromě jiného, z velkého počtu různorodých jednotek, útvarů svazků a zařízení týlu, ale i z organizačních změn operačního týlu, které jsou uskutečňovány.

Proto v této části vyjádřím jen některé názory na možné způsoby řešení opatření ochrany, které je nutné teoreticky a prakticky dále rozvíjet, prohlubovat a upřesňovat.

Základním a výchozím podkladem k řešení ochrany týlu je Plán útočné (obraně) operace, Nařízení velitele pro OPZHN, Plán OPZHN a příslušné týlové směrnice a nařízení.

Cílem ochrany je zachovat bojeschopnost útvarů, svazků i zařízení týlu a maximálně oslabit ničivé účinky nepřátelských jaderných, chemických a bakteriologických zbraní a tím zabezpečit úspěšné splnění úkolů útočné (obraně) operace.

Ochranu týlu organizuje náčelník týlu — zástupce velitele se svým štábem. K plnění jednotlivých opatření využívá podřízená vojska, včetně útvarů (svazků) speciálních druhů vojsk, které jsou k nim postupně začleňovány.

Při plánování a plnění opatření ochrany je nezbytné udržovat těsnou i nepřetržitou součinnost s jednotlivými správami na velitelském stanovišti frontu a s místem velení frontového letectva a PVO. Ochranu plánujeme v celém rozsahu jak při vedení operace s použitím ZHN, tak i bez jejich použití. Otázky OPZHN musí štáb týlu rozpracovat v Plánu ochrany a obrany týlu a v příslušných nařízeních pro OPZHN.

Myslím, že předmětem zkoumání by se v další době měla stát otázka, zda není účelnější opatření ochrany řešit v Plánu OPZHN týlu, který se dosud nezpracovává.

Zvláštní pozornost zasluhuje rozhodnutí náčelníka týlu, ve kterém stanoví, kromě jiného, i prvky týlu a v jaké době (podle plněných úkolů) je zapotřebí soustředit na ně hlavní úsilí ochrany, doby a způsob plnění úkolů, vyčleněné síly i prostředky a odpovědné osoby.

Výpočty a zkušenosti ze cvičení potvr-

zuji, že současné počty a možnosti útvarů speciálních vojsk nejsou v plném rozsahu schopny zabezpečit plnohodnotné splnění všech úkolů. To vyžaduje od štábu týlu při řešení těchto otázek zajistit důslednou součinnost s orgány na velitelském stanovišti polního velení a s orgány vojenského okruhu.

Jednotlivá opatření plněná ostatními jednotkami, útvary a svazky ve prospěch týlu operačně strategického svazu by bylo vhodné zahrnout do odpovídajícího Plánu OPZHN a Plánu ochrany a obrany týlu. V průběhu operace je zapotřebí je nepřetržitě upřesňovat a při organizaci součinnosti zahrnout do Plánu OPZHN ta opatření, která plní týlové útvary, svazky a zařízení ve prospěch ostatních vojsk.

Zvláště složitou otázkou, která vyžaduje dokonalé zplánování a promyšlení způsobů řešení ochrany, je zásobování vojsk materiálem v období, kdy jednotlivé prapory brigád materiálního zabezpečení budou zájždět k bojujícím vojskům mimo své týlové prostory a týlová pásma. Zde je nezbytná součinnost podle plněných úkolů, a to nejen co do času, prostoru, ale i co do počtu vojsk týlových útvarů a zařízení. Zkušenosti ze cvičení svědčí o tom, že je nutné stanovit nejen čáry odpovědnosti mezi stupni velení za splnění všech opatření (úkolů) ochrany, ale i v příslušných nařízeních pro OPZHN uvést kdo, kde a pro kterou součást týlového kompletu bude tato opatření plnit. Jde např. o zabezpečení speciální čistoty praporů fhmz (abmz), které zásobují nižší stupně velení a v jejich týlových prostorech jsou zamořena určitá místa, nebo je zapotřebí odmořit přechody přes vodní toky na frontových (armádních) silnicích apod.

Specifické místo mají jednotky, útvary a zařízení týlu při řešení bakteriologického (biologického) průzkumu, protiepidemických, hygienických a speciálních profylaktických, zdravotnických a veterinárních opatření. Tato oblast musí být řízena příslušnými náčelníky správ týlu frontu a řešena v týlových rozkazech, nařízeních, ale i v Plánu OPZHN.

Při průzkumu a využití místních zdrojů a kořistního materiálu je štáb týlu povinen organizovat dozimetrickou a chemickou kontrolu tohoto materiálu a techniky.

Ostatní opatření ochrany plní vojska obdobným způsobem jako u vševojskových svazů, svazků a útvarů.

Nařízení velitele operačně strategického svazu pro OPZHN může obsahovat:

Nepřítel má u palebných prostředků a

letounů-nosičů jaderné a neutronové náboje (pumy). Byl zjištěn příslušný bakteriologických zbraní do palebných postavení a

na letiště (kdy, kam a případně druhy). V prostorech a na čarách byla zjištěna aktivace jaderných min (počet).

U nepřátelských vojsk probíhá preventivní očkování kombinovanou vakcínou (složení, proti čemu) a technické prověrky prostředků protichemické ochrany.

Front od h organizuje zjišťování, sběr a vyhodnocování parametrů použitých ZHN nepřitelem. Varování o přechodu k použití ZHN je prováděno od h v rádiových sítích (čísla těchto sítí, radiační informace frontu, MNO) a dále ve všech spojovacích kanálech. Informace o středním výškovém větru jsou předávány radiačními středisky denně k 6.00 a 18.00 h.

Velitel nařídil:

1. Hlavní úsilí ochrany proti zbraním hromadného ničení soustředit na zabezpečení rozvinování hlavních sil při přechodu do útočné operace na směru (stanovit), při úderu na (určit), při překonávání jaderných zátarasů v prostoru (stanovit), při zasazování operační manévrovací skupiny (2. sledu) v prostoru a při překonávání řeky v

2. Organizovat vedení nepřetržitěho průzkumu prostředků ZHN nepřitele s cílem stanovit příznaky k použití ZHN, znát přesné rozmístění nepřátelských prostředků ZHN, útvarů zásobování jadernou municí, zjistit prostory skladů chemické a bakteriologické munice v týlových prostorech, na letištích a jejich přísun k palebným jednotkám (nosičům). Zjistit ukládání jaderných min do uzlů zátarasů v prostorech

3. Do h připravit záložní prostory soustředění, rozmístění vojsk při protijaderném manévru.

4. Do h ukončit ženijní budování výchozího prostoru, ve kterém připra-

vit (stanovit) rozsah prací a termíny vybudování.

5. Do h zabezpečit prostudování hygienicko-epidemiologické a zdravotnické situace v prostoru vedení bojové činnosti, uskutečnit přeočkování vojsk, připravit síly a prostředky k dezinfekčním opatřením, doplnit zásoby lékárenských prostředků (antidota, antibiotika, radio-protektory aj.).

6. Od h organizovat systém zachycení, sběru a vyhodnocení parametrů úderů ZHN nepřitele. K tomu ve štábu svazu od h připravit (počet) a ve štábech svazků po 2 vrtulnicích k vedení důstojnického průzkumu. K témuž času mít připraveny síly a prostředky k ženijnímu, chemickému, radiačnímu a bakteriologickému průzkumu.

7. Do h připravit síly a prostředky k zajištění bezpečnosti vlastních vojsk při jejich činnosti v prostorech závalů, zátop, požárů a v pásmech zamoření. U útvarů prvního sledu mít skupiny k zneškodňování jaderných min.

8. Do h (uvést i signál) vytvořit ve svazu, svazcích, útvech odřady pro odstraňování následků (uvést počty), u kterých do h uskutečnit (za řízení zástupců velitelů) bojové stmelení. Do h připravit ženijní a chemická vojska, zdravotnická zařízení i opravárenské prostředky k plnění úkolů při odstraňování následků po úderech ZHN nepřitele.

9. Do h prověřit s vojsky otázky součinnosti při plnění úkolů (opatření) OPZHN s důrazem na vzájemné předávání zpráv o použití ZHN a pomoci při odstraňování následků po použití ZHN.

10. Signály.

Nařízení pro OPZHN podepisuje náčelník štábu a náčelník operační správy.

Organizace ochrany proti zbraním hromadného ničení je velmi složitá činnost, která musí být náročně procvičována při všech operačních cvičeních a nácvicích nezávisle na tom, zda v jejich průběhu počítá s použitím ZHN nebo ne. Rozhodující úlohu při tom mají velitelé, kteří v souladu s Bojovým řádem pozemního vojska ČSLA jsou osobně odpovědní za tento druh bojového zabezpečení.